

ÇALIŞMA HAYATINDA KADIN İSTİHDAMI VE TÜRKİYE'DE YANSIMALARI

Women's Employment in Working Life and Reflections in Turkey

Esra SAR

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

esra.sar@hbv.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-0600-0154

Öz

Günümüzde toplumsal sorunları oluşturan alanlardan birisi işsizlik ve istihdamdır. Toplumsal refah ve kalkınmanın sağlanması açısından bu sorunları çözmek oldukça önemlidir. Kadınlar istihdam sorunundan etkilenmektedirler. Bu hususta kadınların çalışma hayatına dahil edilmesi toplumsal kalkınmayı sağlamada oldukça önemli bir etkidir. Bu yüzden günümüzde hem kadın işgücü sayısı hem de kadın istihdamına önemin arttığını görmekteyiz. Bu çalışmada kadınların işgücünde mevcut durumları ortaya konmuştur. Konu ile ilgili literatür taraması yapılarak Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri kullanılmıştır. İstatistiki veriler kapsamında kadın istihdamı bütün yönleriyle irdelenmiş ve Türkiye'de yansımaları ve kadınların çalışma hayatındaki durumu ortaya konmuştur. Toplumsal kalkınma ve refah seviyesinin arttırmada kadın istihdamının önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak toplumsal yapı ve ekonomik politikalar sebebiyle kadın istihdamının istenilen seviyede olmadığı saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: İstihdam, İşgücü, Kadın İstihdamı, Kadın İşgücü, Çalışma Hayatında Kadın

Abstract

Nowadays, unemployment and employment are one of the areas that create social problems. In terms of social welfare and development, it is very important to solve these problems. Women are affected by the employment problem. In this regard, the inclusion of women in working life is a very important factor in ensuring social development. Therefore we can see that the importance of both the number of female workforce and female employment has increased today. In this study, the current situation of women in the workforce has been revealed. The literature reviews about the topic are made and the datas of Turkish Statistical Institute are used. Within the scope of statistical data, all aspects of women's employment are discussed and the status of women workforce in the working life and the reflections in Turkey has been revealed. It has been concluded that women's employment is important in improving social development and welfare.

Keywords: Employment, Workforce, Women Employment, Women Workforce, Women at Work

Giriş

Toplumlarda ekonomik kalkınmayı sağlamada kadın işgününün ve istihdamının artırılması, sürece etkin katılımları oldukça önem arz etmektedir. Bu sayede refah seviyesi arttırılacağı gibi daha yüksek gelirin hane içine girmesine olanak sağlanmaktadır. Ancak kadın işgücününün yok sayıldığı toplumlarda bu önemli bir ekonomik kayıp olarak görülmektedir.

Günümüzde dünya nüfusunun neredeyse yarısını oluşturan kadınların ekonomik yaşama katılmaları düzeylerine baktığımızda sonuç hiç de iç acıcı olmamaktadır. Tüm toplumlarda kadınların erkeklerin gerisinde kalarak toplumsal ve ekonomik açıdan kalkınmadan yararlanma düzeylerinin daha düşük olduğunu söylemek mümkündür (Pınar, 2008; Demir,1991). Kocacık ve Gökkaya (2005)’ya göre kadınların hem ekonomik hem de toplumsal alanda erkeklerin geri planında kalma nedenlerinin bazı sebepleri olduğu ifade edilmektedir. Bu sebeplere baktığımızda ilk olarak kültürel bağlamdaki eril güçlerin oluşturduğu toplumsal ayrımcılık, bir diğeri kadınlara sağlanan eğitim olanaklarındaki sınırlılık, kadın ve erkek arasındaki fizyolojik farklılık ve son olarak da yasal düzenlemedeki yaşanan sorunlar örnek gösterilebilir.

Geçmişe baktığımızda kadınların çalışma hayatına katılması yani çalışma alanlarında görülmeye başlanmaları I. Ve II. Dünya Savaşlarına denk gelmektedir (Kocacık ve Gökkaya, 2005:196). O dönemde erkeklerin savaşta silahaltına alınmaları sanayide kadın işgücüne ihtiyacı da beraberinde getirmiştir (Altan ve Ersöz, 1994:32). Endüstrileşme sonrası kadınlara tanınan farklı roller ve yeni alanların yaratılması hem ekonomik hem de toplumsal yaşamda onların katılımını arttırmıştır (Kocacık ve Gökkaya, 2005:196). Sanayileşme ile birlikte kadının çalışma hayatına başlaması, ekonomide duyulan istihdam ihtiyacı boşluğunu doldurması her geçen gün kadın istihdam ihtiyacına olan ilgiyi de arttırmaya başlamıştır (Özdemir, vd., 2012:115). Ancak ilk dönemlerde düşük ücret ve kötü çalışma şartlarında çalıştırılan kadınlar aslında sanayi devrimiyle birlikte ücretli kadın işgücü kavramının ortaya çıkmasında bir dönüm noktası yaşadığını ifade etmek mümkündür (Hobsbawm,2003). Maalesef 19. yy’ın ortalarında çalışma sürelerine Batılı ülkelerin sınırlama getirmesiyle bazı iş kollarında kadınların çalışmalarının yasaklanmasını görmekteyiz (Altan ve Ersöz, 1994:28-30). Bu durum ne yazık ki kadın işgücününün sömürülmesine yol açmıştır (Kocacık ve Gökkaya, 2005:198).

Günümüze baktığımızda ise hizmet sektörünün arttığına ifade edebiliriz. Bu bağlamda kadın işgücü sayısında artış gözlenmektedir. Bunun nedenleri sadece hizmet sektöründeki artış elbette değildir. Bu etmenler şu şekilde sıralanabilir: (Koray, vd., 2000:214-215).

- Gelişen eğitim imkanları
- Artan boşanmalar
- Azalan evlilikler
- Demografik yapıdaki değişimler
- Koruyucu yasalar
- Çocuk bakımının üstlenilmesi

Toplumun kalkınabilmesi ve ilerleyebilmesi için kadınların toplumda üretebilmesi önemlidir. Bu açıdan kadın istihdamının artması, kadınların birçok sorunun üstesinden gelmesine olanak sağlayacağı gibi aynı zamanda aile gelirine katkı sağlaması sonucu daha iyi bir yaşam standartlarına sahip olmaları mümkündür. Bu sebeple kalkınmanın gerçekleşmesinde kadın istihdamının öneminin büyük olduğu göz ardı edilmemelidir.

TÜRKİYE'DE KADIN İSTİHDAMI

20. yy.'ın başlarında savaşlarda erkeklerin bulunması işgücü azalmasına yol açmıştır. Bu sebeple bu durum kadının tarım alanında ve ev işleri dışında çalışma hayatına katılmasına olanak sağlamıştır (KSGM,2000). Türkiye'de kadın istihdamındaki en büyük sorun ve istenilen seviyede olmayışının nedeni; iş bölümünde toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kente göç, geleneksel aile yapısındaki gelişme ve değişiklik, düşük eğitim seviyeleri örnek gösterilebilir (Hotar, 2011:84; akt. Karabıyık, 2012:232). Sanayileşme, kentleşme, göç ile kadın erkek eşitliğinin sağlanması sonucunda kadınlar da meslek edinme ve öğrenim görme hakkına kavuşarak yeni iş alanlarında yer alma fırsatını yakalamışlardır (Ersöz, 1993:42).

2020 yılı istatistiklerine göre Türkiye'nin toplam nüfusu 83 milyon 614 bin 362 kişiden oluşmaktadır. Bunun 41 milyon 915 bin 985'ini erkekler oluştururken, 41 milyon 698 bin 377'sini kadın nüfusu oluşturmaktadır. Bir başka deyişle erkekler nüfusun % 50,13'ünü, kadınlar ise %49,87'sini oluşturmaktadır (TÜİK, 2020). Nüfusun hemen hemen yarısını oluşturan kadınların ülkede sürdürülebilir bir büyüme yakalamada küresel dünyadaki rekabet gücünü ve toplumun refah düzeyini arttırmada önemi oldukça fazladır.

Tablo 1: Türkiye'de Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi

Yıllar	Ülke sayısı	Genel		Ekonomik katılım		Eğitim		Sağlık		Politik Güçlenme	
		Sıra	Derece	Sıra	Derece	Sıra	Derece	Sıra	Derece	Sıra	Derece
2006	115	105	0,585	106	0,434	92	0,885	85	0,969	96	0,052
2017	144	131	0,625	128	0,471	101	0,965	59	0,977	118	0,088
2018	149	130	0,628	131	0,466	106	0,968	67	0,976	113	0,101
2020	153	130	0,635	136	0,478	113	0,961	64	0,976	109	0,124

Kaynak: World Economic Forum, Global Gender Gap Reports, 2020.

İlk kez 2006 yılında yayımlanan Dünya Ekonomi Forumu Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi ile kadın ve erkek arasındaki cinsiyet ayrımı 4 temel kategoride incelenmiştir. Tablo 1'i incelediğimizde bu rapora göre 2006 yılında 115 ülkenin içinde Türkiye 105'inci sırada yer alırken son yayımlanan ve 153 ülkenin yer aldığı raporda ise Türkiye 130'uncu sırada yer almıştır. Genel sıralamada ne yazık ki sonlarda yer alan Türkiye'nin kadın ve erkek arasındaki ekonomik katılım ve eşit fırsatlar açısından ne kadar uzak konumda yer aldığı ve dünyada oldukça geri bir noktada olduğu apaçık

görülmektedir. Ekonomik katılım ve fırsat eşitliği kategorisinde 136’ncı sırada yer alan Türkiye’de sağlık ve hayatta kalma kategorisini incelediğimizde bir önceki yıl ile aynı endeks değerini koruduğunu, 0,976 endeks değeri ile bir önceki yıl 67’nci sırada yer alan Türkiye’nin son raporda aynı endeks değeri ile 3 sıra yükselerek 64’üncü sırada yer aldığını görmekteyiz.

Tablo 2: 15 Yaş Üstü Kadınlarda İşsizlik Oranı (%)

Yıl	Kadın
2014	11,9
2015	12,6
2016	13,7
2017	14,1
2018	13,9
2019	16,5
2020	15,5

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, Ekim 2020.

Tablo 2’de 2014-2020 yılları arasında 15 yaş üstü kadınların işsizlik oranları yer almaktadır. Yıllar itibariyle bakıldığında 2014 yılında işsizlik oranı %11,9 iken 2020 yılında yaklaşık %16 olan kadın işsizlik oranı maalesef Türkiye’de oldukça önemli problem yaratmaktadır. Yıllar itibariyle bakıldığında her geçen yıl işsizlik oranı daha da artış göstermiştir.

Tablo 3: İşgücüne Dahil Olamama Sebeplerine Göre Kadınlar (Bin Kişi)

İşgücüne dahil olmama nedeni	Toplam		Erkek		Kadın	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
İşgücüne dahil olmayan nüfus	29 016	31 483	8 576	9 645	20 440	21 839
İş aramayıp, çalışmaya hazır olanlar	2 175	4 348	840	1 809	1 335	2 540
İş bulma ümidi olmayanlar	668	1 511	402	797	266	714
Diğer	1 507	2 837	438	1 011	1 069	1 825
Mevsimlik çalışanlar	80	82	28	32	51	51
Ev işleriyle meşgul	11 549	10 002	0	0	11 549	10 002
Eğitim/öğretim	4 483	4 432	2 157	2 039	2 326	2 393
Emekli	4 996	4 752	3 756	3 514	1 240	1 238
Çalışamaz halde	3 904	5 016	1 264	1 604	2 640	3 412
Diğer	1 830	2 851	532	647	1 298	2 203

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, Ekim 2020.

Tablo 3'te kadınların işgücüne neden dahil olmadıklarının sebebi ve sayıları yer almaktadır. Ev işleriyle meşgul olup işgücü dışında kalan kadın sayısı oldukça fazladır ve işgücüne dahil olmayan kadın nüfusunun yarısını oluşturmaktadır. Bu durum ise toplumsal cinsiyet kavramının kadına atfettiği ev işlerinin ne yazık ki istihdam önündeki engellerinden biri olduğunu kanıtlamaktadır. Verilere göre işgücüne dahil olamayan nüfusun yarısından fazlasını kadınlar oluşturmaktadır. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar ve eğitime devam ettiğinden dolayı çalışmayan kadın sayısının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Çalışamaz halde olduğu için işgücüne dahil olamayan kadın sayısının bu iki gruba nazaran daha yüksek olduğu ve bu sayının 2020'de daha da artış gösterdiği görülmektedir. Mevsimlik çalıştığı için işgücüne dahil olamayan kadın sayısı ise diğer gruplara oranla oldukça düşüktür. Ev işleriyle meşgul olduğu için işgücüne dahil olamayan kadın sayısında yıllar arasında ufak bir azalma söz konusuysen diğer tüm gruplarda bir artış söz konusudur. İş bulma ümidi olmadığı için işgücüne dahil olamayan kadın sayısının 2020 yılında artması ise geleceğe dönük olumsuz bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Toplum tarafından kadın ve erkeğe biçilen rollerin ne yazık ki kadını birçok alanda eşitsizliğe itmesi aslında kadın istihdamının düşük olmasına yol açan etmenlerdendir. Kız çocuklarının eğitimini engellemek, kadınların çalışma hayatına girmesine karşı çıkmak, meslek tercihlerinde onları zorlamak, ev, iş veya çocuk sebebiyle onların çalışmalarına mâni olmak, kadınların hem sosyal hem de ekonomik alanda yer almalarını sağlayacak politikalar oluşturmamak ya da yasal düzenlemeleri gerçekleştirememek aslında hem kadının eşitsizliğe itilmesinde hem de istihdamda gerçek yerini alamayışında en temel problem sebebidir (Çakır, 2011:75). Yani kadınların istihdama katılamamaları ekonomik özgürlüğe erişememelerinin önündeki en büyük engeldir. Bu durum toplumda cinsiyet eşitsizliklerine yol açtığı gibi kadınların güvencesiz bir şekilde düşük ücretlerle aynı zamanda da esnek zamanlı işlerde çalışmalarına yol açmaktadır (İğde, 2011:152).

EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE KADIN İŞGÜCÜ VE İSTİHDAMI

Toplumda kalkınmayı sağlamada, refah düzeyini arttırmada oldukça önemli olan eğitim hizmetleri, kadınların iş hayatına katılabilmeleri açısından da önem teşkil etmektedir. Çünkü günümüze baktığımızda toplumların sahip oldukları nitelikli, vasıflı işgücü ve yaşam kaliteleri ile gelişmişlik düzeyleriyle kıyaslanarak değerlendirildikleri görülmektedir (Arabacı ve Korkmaz, 2010:476). Bu sebeple Türkiye'de kadın istihdamını arttırmak adına kadınların eğitim düzeyinin artırılması oldukça önemli bir adımdır. Bu sayede eğitim düzeyi artan kadın daha nitelikli işlerde çalışarak toplumun refah seviyesinin artmasına katkıda bulunacaktır.

Tablo 4: 15 Yaş Üstü Kadınların Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılma Oranı(%)

Eğitim durumu	Toplam		Erkek		Kadın	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Toplam	53,0	50,0	71,9	69,0	34,6	31,3
Okur-yazar olmayanlar	17,3	14,9	29,5	28,5	14,9	12,1
Lise altı eğitilmişler	48,5	44,6	67,9	64,4	28,5	24,4
Lise	52,9	49,4	70,8	67,0	31,8	29,6
Mesleki veya teknik lise	65,2	62,4	80,4	77,9	43,1	37,8
Yükseköğretim	79,2	75,5	86,0	83,7	71,1	66,0

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, Ekim 2020.

Eğitim durumuna göre işgücü katılım oranı incelendiğinde kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe işgücüne katılımı daha fazla olmaktadır. 2019 yılında Okuryazar olmayan kadınların işgücüne katılım oranı yaklaşık %15’lerde iken bu oran yükseköğretim mezunu kadınların işgücü katılım oranına bakıldığında %70’lere çıkmaktadır. Eğitim durumuna göre erkeklerin işgücü katılım oranını kadınların oranı ile kıyasladığımızda erkeklerin oranı kadınların oranından 2 kat daha fazladır. En az fark yükseköğretim mezunu kadın ve erkek arasında görülmektedir. Diğer kademelerde ise kadın ve erkek işgücüne katılım oranı arasında neredeyse 2 kattan fazla fark bulunmaktadır. 2020 verilerine baktığımızda ise içinde bulunduğumuz Küresel salgın işgücüne katılımı etkilemiş ve tüm eğitim durumlarında hem kadın hem erkek işgücü katılım oranlarında maalesef azalma görülmüştür.

Tablo 5: 15 Yaş Üstü Kadınların Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı (%)

Eğitim durumu	Toplam		Erkek		Kadın	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Toplam	45,9	43,6	63,5	61,1	28,7	26,4
Okur-yazar olmayanlar	16,0	13,8	24,9	25,0	14,2	11,4
Lise altı eğitilmişler	42,4	39,5	59,8	57,2	24,5	21,7
Lise	44,5	41,9	61,4	58,1	24,5	23,6
Mesleki veya teknik lise	55,1	53,4	71,2	69,3	31,6	28,3
Yükseköğretim	68,3	64,9	77,3	74,3	57,5	54,1

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, Ekim 2020.

Tablo 5 incelendiğinde Türkiye’de kadınların eğitim düzeyleri artışının kadının istihdam oranlarını pozitif yönde etkilediği gözlenmektedir. İlköğretim ve lise mezunu kadınların istihdam oranları birbirine oldukça yakındır. Eğitim seviyesi arttıkça kadının istihdam oranında artış görülmektedir. Bu durum kadının çalışma hayatında yer alması açısından eğitimin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

STATÜYE GÖRE KADIN İSTİHDAMI (İŞTEKİ DURUM)

Ekonomik kalkınmayı sağlamada kadın istihdamı kadar istihdam edilen kadınların hangi statülerde istihdam edildikleri de bir hayli önem teşkil etmektedir. Türkiye her ne kadar sanayileşme sürecinin içerisinde yer alsada maalesef tarım toplumu olma özelliğiyle de varlığını sürdürmektedir. Bu yüzden kadın istihdamına bakıldığında kadınların büyük bölümünün tarımsal üretimde yer aldığını ve ücretsiz aile işçisi statüsü dahilinde istihdamda yer aldığını görmekteyiz.

Tablo 6: 15 Yaş Üstü Kadınların Statüye Göre İstihdamı (Bin kişi)

İşteki durum ve ekonomik faaliyet	Toplam		Erkek		Kadın	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
İşteki durum	28 343	27 447	19 377	19 046	8 966	8 401
Ücretli veya yevmiyeli	19 565	19 260	13 561	13 458	6 004	5 803
İşveren	1 246	1 226	1 112	1 093	134	133
Kendi hesabına	4 638	4 407	3 880	3 667	759	740
Ücretsiz aile işçisi	2 894	2 553	824	828	2 070	1 725
Ekonomik faaliyetler	28 343	27 447	19 377	19 046	8 966	8 401
Tarım	5 077	4 835	2 824	2 852	2 252	1 983
Sanayi	5 666	5 584	4 327	4 267	1 339	1 318
İnşaat	1 638	1 748	1 571	1 684	67	64
Hizmetler	15 963	15 279	10 655	10 243	5 308	5 036

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, Ekim 2020.

Tablo 6’yı incelediğimizde 2020 yılında statüye göre istihdam edilen kadın sayısı erkeklerin sayısından daha azdır. İşveren kadın sayısı 100- 150 arasında bir seyir izlerken kendi hesabına çalışan kadınlar ise yaklaşık 1000 civarındadır ancak 1000’in üzerine çıkamamıştır.

Kadınların en yüksek istihdam edildiği statü ise ücretli, maaşlı ya da yevmiyeli statüde sağlanmıştır. Ancak 2019 yılından 2020 Ekim ayına gelindiğinde ücretli veya yevmiyeli statüde, ücretsiz aile işçisi statüsünde, işveren konumunda çalışan kadın sayısında ve kendi hesabına çalışan kadınların sayısında ufak azalmalar görülmüştür. Ücretsiz aile işçisi statüsünde çalışan kadın sayısının 2019 yılında 2070’den 2020 yılı Ekim ayına gelindiğinde 1725’e düşmesinin sebebi olarak tarım sektöründeki yoğunlaşan bu kadın istihdamının tarımda makineleşme ve sermaye ağırlıklı üretime geçiş ile birlikte sayılarının düşmesi gösterilebilir.

MEDENİ DURUMA GÖRE KADIN İSTİHDAMI

Boşanan kadınlar eşlerinden yeterli miktarda nafaka alamadıkları zaman çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Kentsel alanlarda yüksek yaşam maliyetleri ne yazık ki burada yaşayan boşanmış kadınların işgücüne katılımını daha da arttırmaktadır (Bozkaya, 2013:76). Kadınların ev içi üretim faaliyetlerinde oldukça yoğun olmaları onların medeni durumuyla ilişkilendirilmeyi zorunlu kılmaktadır.

Tablo 7: Medeni Duruma göre Kadın İstihdamı Oranı (%)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Toplam	45,5	46,0	46,3	47,1	47,4	45,7
Hiç evlenmedi	43,5	44,4	44,6	45,4	46,0	44,4
Evli	49,7	50,2	50,6	51,4	51,4	49,5
Boşandı	49,0	49,0	50,5	50,1	51,7	49,8
Eşi öldü	9,3	8,9	8,9	9,3	9,8	8,9
Kadın	26,7	27,5	28,0	28,9	29,4	28,7
Hiç evlenmedi	30,7	32,1	32,5	33,0	33,5	33,3
Evli	27,6	28,6	29,2	30,3	30,7	29,8
Boşandı	39,7	39,5	41,7	41,4	43,4	41,4
Eşi öldü	7,8	7,4	7,5	7,5	8,1	7,2
Erkek	64,8	65,0	65,1	65,6	65,7	63,1
Hiç evlenmedi	53,1	53,6	53,5	54,3	55,0	52,7
Evli	72,1	72,1	72,4	72,8	72,5	69,6
Boşandı	63,2	63,2	63,6	63,0	64,1	61,7
Eşi öldü	16,4	15,9	15,8	17,9	18,2	17,4

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2014-2019.

Tablo 7’ye baktığımızda kadınların medeni durumuna ilişkin istihdamına yer verilmektedir. 2014- 2019 yılları göz önünde bulundurulduğunda en az istihdam, eşi ölen kadınlar grubunda oluşmaktadır. Eşi ölen kadınların çoğu eşlerinden kalan maaş vb. gibi gelirlerle ya da devletin vermiş olduğu sosyal yardımlar dahilinde geçimini sağladığı için bu kadınlar çalışma hayatının dışında kalmışlardır. En az istihdam oranına sahip ikinci grup ise evli olan kadınlardır. 2014 yılından 2018 yılına kadar kısmi bir oranda artış gösterse de 2019 yılında %29,8’e gerileyerek en az istihdam oranında ikinciliğini korumuştur. Hiç evlenmeyen kadın grubu 2014 yılında %30,7 iken 2019 yılına gelindiğinde bu oran %33,3’e yükselmiştir.

Eşi ölen kadınlar dışında diğer gruplarda yer alan kadınların yıllara göre istihdama katılma oranlarındaki artışın sebebine baktığımızda ise bunu ekonomik gerekçelere dayandırmak mümkün olacaktır. Bu duru aslında Türkiye’de kadınların ev içi görevlerinin dışına çıkarak toplumsal dönüşümü yarattıklarının bir göstergesi

niteliğindedir. Maalesef kadın istihdamında son zamanlarda artış görülse de bu durum olması beklenen düzeyin oldukça altındadır.

MESLEK GRUPLARININ CİNSİYETE GÖRE İSTİHDAMI

Tablo 8: 15 Yaş üstü İstihdam Edilenlerin Cinsiyete Göre Meslek Grubu (Bin Kişi)

MESLEK GRUBU	ERKEK			KADIN			TOPLAM		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Yöneticiler	1 205	1 267	1 260	213	220	244	1 417	1 487	1504
Profesyonel Meslek Mensupları	1 516	1 564	1 671	1 350	1 434	1 486	2 866	2 998	3157
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1 211	1 258	1 239	425	459	480	1 636	1 716	1718
Büro ve Müşteri Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	1 152	1 145	1 109	831	866	840	1 984	2 011	1949
Hizmet ve Satış Elemanları	3 629	3 684	3 758	1 752	1 901	1 915	5 381	5 585	5673
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünlerinde Çalışanlar	2 568	2 574	2 477	1 585	1 532	1 499	4 153	4 106	3976
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	3 378	3 395	3 072	471	489	447	3 849	3 884	3519
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	2 382	2 441	2 289	297	308	303	2 679	2 749	2591
Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar	2 419	2 392	2 281	1 804	1 810	1 712	4 222	4 202	3993
TOPLAM	19 460	19 720	19 156	8 729	9 018	8 924	28 189	28 738	28 080

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2019.

Tablo 8’deki verilere göre 15 yaş üstü Türkiye’de istihdam edilenlerin toplam oranına baktığımızda en yüksek meslek grubunun hizmet ve satış elemanları olduğunu, en az olan meslek grubunun ise yöneticiler olduğunu görmekteyiz. Kadınlar toplam içerisinde en çok hizmet ve satış elemanları, nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar, profesyonel meslek gruplarında çalışanlar ve nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünlerinde çalışanlar grubunda istihdam edilmektedir. Profesyonel meslek grupları kategorisinde istihdam edilen kadınların sayısının fazla olmasında öğretmenlik, hemşirelik gibi bazı mesleklerin kadın mesleği olarak nitelendirilmesi sonucunda kadınların bu tarz mesleklere daha ilgi duyup yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Kadınların yöneticiler, teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek grupları ve tesis, makine operatörleri ve montajcılar grubunda düşük istihdama sahip olmalarında bu mesleklerin daha çok erkek tarafından icra edildiği düşüncesinin toplumda yaygın olarak görülmesi önemli bir etken olmaktadır.

Toplam içerisinde erkek istihdam sayılarına baktığımızda en düşük sayının büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanların oluşturduğu meslek grubunda olduğunu görülmektedir. Bu durum bu meslek grubunun toplum tarafından kadınların yapabileceği bir iş olarak değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. 2019 yılı verilerine baktığımızda 1504 kişinin oluşturduğu yöneticiler meslek grubunun 1260 kişisini erkekler oluştururken bunun 244 kişisini sadece kadınlar oluşturmaktadır. Yöneticiler mesleğinde istihdam edilenler arasında bu denli farkın oluşmasındaki gerekçe ise toplumda kadının işgücünün önüne dayatılan kültürel ve sosyal engeller örnek gösterilebilir.

EKONOMİK FAALİYETLERE GÖRE KADIN İSTİHDAMI

Tablo 9: Ekonomik Faaliyetlere Göre Kadın İstihdam Oranı (%)

YILLAR	Tarım sektöründe çalışan kadın oranı	Sanayi sektöründe çalışan kadın oranı	Hizmet sektöründe çalışan kadın oranı
2014	32,9	17,1	49,9
2015	31,4	16,1	52,5
2016	28,7	15,9	55,4
2017	28,3	15,6	56,1
2018	26,1	16,0	57,9
2019	27,5	14,5	57,3
2020	25,0	15,6	58,6

Kaynak: TÜİK, Hane halkı İşgücü Araştırması, 2014-2020.

Tablo 9 detaylı incelendiğinde, günümüzde yıllar geçtikçe tarım sektöründe kadın istihdam oranının sürekli düşüşe geçtiği görülmektedir. Sanayi sektöründe kadın istihdam oranına baktığımızda 2014 yılından 2018 yılına kadar istikrarlı bir şekilde azalma görülmektedir. 2014 yılından 2019 yılına kadar ki süreçte hem tarım alanında

hem de sanayi alanında kadın istihdamında sürekli azalma görülürken hizmet sektöründe ise düzenli bir artış gözlenmektedir. 2019 yılında %27,5 olan tarım sektöründe çalışan kadın oranının 2020 yılında %25'e düşmesini ve sanayi, inşaat ve hizmet sektöründeki kısmi artışın kadınların tarım sektöründen diğer sektörlere geçiş yaptığını göstermektedir.

YAŞ GRUPLARINA GÖRE KADIN İŞGÜCÜNE KATILIM

Tablo 10: Yaş Gruplarına Göre Kadın İşgücü Katılım Oranı (%)

Yıllar	15-19 yaş	20-24 yaş	25-29 yaş	30-34 yaş	35-39 yaş	40-44 yaş	45-49 yaş	50-54 yaş	55-59 yaş	60-64 yaş	65+ yaş
2014	17,1	39,1	43,3	41,9	42,3	40,7	33,9	25,8	20,2	15,1	5,4
2015	18,4	42,2	44,2	42,7	44,2	42,9	36	27,7	21,2	14,9	5,8
2016	18,8	43	46,3	44,7	45,6	45	38,2	27,9	21,3	15,7	5,5
2017	18,1	45,1	48,4	45,7	47,5	46,2	40,6	30,4	21,8	16,5	5,6
2018	17,9	45,4	48,8	46	48,2	47,4	42,4	31,7	22,8	17,3	5,9
2019	18,4	47,3	50	47,3	47,4	48	42,5	31,6	22,9	15,7	5,6

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2019.

Tablo 10'daki veriler incelendiğinde kadınların işgücüne katılımı 25-29 yaş aralığına kadar sürekli olarak artmaktadır. 30-34 yaş aralığına gelince oran düşerken 35-39 yaş aralığında küçük bir oranda tekrar artmaktadır. Kadınların işgücüne katılımında 35-39 yaş aralığından sonra ise sürekli olarak ve hızlı düşüşler yaşanmaktadır. 8 yıllık zorunlu eğitim sebebiyle 15-19 yaş grubunda işgücüne katılım oranı düşüktür. Ancak 20-24 yaş grubuna gelince bir anda büyük bir artış gözlenmektedir. 40 yaşından sonra kadınların işgücüne katılım oranlarında sürekli olarak bir düşüş gözlenmektedir.

CİNSİYETE GÖRE KAYITDIŞI İSTİHDAM

Tablo 11: Cinsiyete Göre Kayıtdışı İstihdam Oranı (%)

Yıl	Tarım			Tarım dışı		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
2014	82,3	71,8	94,4	22,3	21,1	25,9
2015	81,2	70,2	94,0	21,2	20,2	24,1
2016	82,1	72,2	94,3	21,7	20,8	24,2
2017	83,3	74,4	94,2	22,1	21,0	24,9

2018	82,7	76,2	90,9	22,3	21,2	24,9
2019	86,6	79,5	95,7	23,0	22,4	24,2

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Araştırması, 2014-2019.

Tablo 11 incelendiğinde 2014 yılından 2019 yılına gelindiğinde tarım sektöründe kayıt dışı erkek istihdam oranı düzenli ve hızlı bir şekilde artış gösterirken tarımda kadın kayıt dışı istihdam oranı daha düzenli olmamakla birlikte daha küçük düzeyde dalgalanmalar göstererek artış göstermektedir. Tarım dışı sektörde kayıt dışı istihdam oranlarına bakıldığında ise yıllara göre erkek kayıt dışı istihdamında artış gözlemlenirken kadın istihdamında ise azalma görülmektedir.

İSTATİSTİKİ BÖLGE BİRİMLERİ SINIFLAMASINA GÖRE İŞGÜCÜ

İstatistiki bölge birimleri 1. Düzey sınıflamasına göre işgücü durumunun oranına baktığımızda toplamda 12 tane bölge sınıflaması yer almaktadır. İşgücüne katılımının bölgeler bazında oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 12: İstatistiki Bölge Birimleri(1.Düzey) Sınıflamasına Göre İşgücü Oranı (%)

İBBS 1. Düzey	Toplam			Erkek			Kadın		
	İşgücü katılım oranı	İşsizlik oranı	İstihdam oranı	İşgücü katılım oranı	İşsizlik oranı	İstihdam oranı	İşgücü katılım oranı	İşsizlik oranı	İstihdam oranı
2019									
Toplam	53,0	13,7	45,7	72,0	12,4	63,1	34,4	16,5	28,7
İstanbul	57,5	14,9	48,9	77,1	13,0	67,1	37,6	18,9	30,5
Batı Marmara	54,0	9,8	48,7	71,8	7,8	66,2	36,3	13,8	31,3
Ege	55,2	12,2	48,5	72,0	10,4	64,5	38,9	15,5	32,8
Doğu Marmara	52,6	12,3	46,1	71,8	11,0	63,9	33,7	15,2	28,6
Batı Anadolu	52,2	12,4	45,7	72,2	10,2	64,9	33,3	17,0	27,6
Akdeniz	51,3	14,2	44,0	69,6	12,5	60,8	33,6	17,4	27,8
Orta Anadolu	49,0	14,0	42,2	69,6	12,1	61,2	29,1	18,4	23,7
Batı Karadeniz	53,1	8,4	48,6	69,1	7,6	63,9	38,0	9,9	34,2
Doğu Karadeniz	56,3	9,9	50,8	69,9	8,9	63,7	43,5	11,3	38,6
Kuzeydoğu Anadolu	47,7	10,5	42,7	66,9	11,7	59,0	28,4	7,7	26,2
Ortadoğu	51,3	18,0	42,0	72,0	17,9	59,1	30,9	18,4	25,2

Anadolu

Güneydoğu

Anadolu	46,1	22,4	35,7	69,6	22,2	54,2	23,6	23,1	18,1
---------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2019.

Tablo 12'yi incelediğimizde toplamda işgücüne katılma oranının bölgeler bazında en yüksek oranı %57,5 ile İstanbul'da görülürken en az oran ise %46,1 ile Güneydoğu Anadolu bölgesinde görülmektedir. İşsizlik oranına bakıldığında en yüksek oranın Güneydoğu Anadolu bölgesinde, en düşük oranın ise Batı Karadeniz'de olduğu görülmektedir. İstihdam oranında işgücü durumuna bakıldığında en yüksek oranın Doğu Karadeniz'de, en düşük oranın ise Güneydoğu Anadolu bölgesinde olduğu gözlenmektedir.

Kadınların bölge birimleri sınıflamasına göre işgücü durumu incelendiğinde işgücüne katılma oranlarında en yüksek bölge Doğu Karadeniz iken işsizlik oranı en yüksek bölge ise Güneydoğu Anadolu bölgesi olmaktadır. Erkek ve kadınların bölge birimleri sınıflamasında işsizlik oranlarına baktığımızda Kuzeydoğu Anadolu bölgesi hariç tüm bölgelerde erkeklerin işsizlik oranı kadınların oranından daha azdır. Ancak sadece Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde erkeklerin işsizlik oranı kadınlara göre daha fazladır.

BİRİM GRUPLARINA GÖRE AKADEMİSYEN SAYILARI

Tablo 13: Birim Gruplarının Cinsiyete Göre Dağılımında Akademisyen Sayıları (%)

Fakülteler	Profesör				Genel Toplam1				Toplam	
	Erkek	%	Kadı n	%	Topla m	Erkek	%	Kadın		%
Hemşirelik Fak.	3	3	115	97	118	32	5	652	95	684
Sağlık Bilimleri Fak.	170	32	362	68	532	1182	23	3918	77	5100
Eczacılık Fak.	145	35	268	65	413	531	31	1189	69	1720
Mimarlık Fak.	107	33	217	67	324	711	34	1386	66	2097
Diş Hekimliği Fak.	374	49	391	51	765	2030	38	3260	62	5290
İletişim Fak.	174	50	172	50	346	1075	49	1108	51	2183
Güzel Sanatlar Fak.	160	58	114	42	274	1033	49	1088	51	2121
İlahiyat Fak.	577	97	15	3	592	2612	80	663	20	3275
Mühendislik Fak.	2293	80	587	20	2880	8751	69	3940	31	12691
Mühendislik Mim. Fak.	266	84	51	16	317	1603	66	841	34	2444

Ziraat Fak.	861	77	251	23	1112	1797	67	881	33	2678
Siyasal Bilgiler Fak.	154	77	47	23	201	539	64	299	36	838
Turizm Fak.	74	75	25	25	99	472	56	378	44	850
İktisadi İdari Bil. Fak.	1133	74	395	26	1528	5083	62	3107	38	8190
Hukuk Fak.	367	76	118	24	485	1861	53	1631	47	3492
Fen Edebiyat Fak.	1619	70	699	30	2318	5715	55	4588	45	10303
Tıp Fak.	5006	65	2685	35	7691	20014	56	15819	44	35833
Eğitim Fak.	1036	64	582	36	1618	4882	50	4842	50	9724

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2020).

Tablo 13 incelendiğinde, birim gruplarının cinsiyete göre dağılımında kadın ve erkek akademisyen sayılarının oranını görmekteyiz. Bu veri doğrultusunda kadınların Hemşirelik Fakültesi (%97 kadın profesör), Sağlık Bilimleri Fakültesi (%68 kadın profesör), Mimarlık Fakültesi (%67 kadın profesör), Eczacılık Fakültesi (%65 kadın profesör) ve Diş Hekimliği Fakültesi’nde (%51 kadın profesör) hem profesör kadrolarında hem de genel öğretim elemanı toplamında erkeklere oranla daha fazla oldukları gözlenmektedir.

Erkeklerin hem profesör kadrolarında hem de genel öğretim elemanı toplamında yoğunlaştığı birimlere baktığımızda ise İlahiyat Fakültesi (%97 erkek profesör), Mühendislik Mimarlık Fakültesi (%84 erkek profesör), Mühendislik Fakültesi (%80 erkek profesör), Ziraat Fakültesi (%77 erkek profesör), Siyasal Bilgiler Fakültesi (%77 erkek profesör), Hukuk Fakültesi (%76 erkek profesör), Turizm Fakültesi (%75 erkek profesör), İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (%74 erkek profesör), Fen Edebiyat Fakültesi (%70 erkek profesör), Tıp Fakültesi (%65 erkek profesör) ve Eğitim Fakültesi (%64 erkek profesör) olduğu görülmektedir.

KAMU KURUM VE KURULUŞLARDA KADIN İSTİHDAMI

Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından 17 Şubat 2020 tarihinde yapılan araştırma doğrultusunda kadının kamu kurum ve kuruluşlarda istihdam edilmesine ilişkin veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 14: Kamu Kurum ve kuruluşlarda Kadın İstihdam Oranı (%)

Unvanlar (*)	Kadın Çalışan	Toplam Üst Düzey Çalışan (**)	Oran (%)
Vali	2	81	2,47

* Üst Düzey Unvan Tanımı 657 sayılı DMK’da yapılamamış olup Yönetici pozisyonunda olan bazı unvanlar gruplandırılarak verilmiştir.

** Büyükşehir Belediyeleri, kuruluşları ve Belediyelerin Üst Düzey Unvanları dahil değildir.

Genel Müdür	14	143	9,79
Genel Müdür Yardımcısı	34	299	11,37
Başkan	1	33	3,03
Başkan Yardımcısı	11	124	8,87
Daire Başkanı	420	2.522	16,65
Kaymakam(**)	23	830	2,77
Bölge Müdürü	11	179	6,15
Bölge Müdür Yardımcısı	18	479	3,76

Kadın Öğretim Elemanı Oranı	Erkek Öğretim Elemanı Oranı	TOPLAM	Kadın Öğretim Üyesi Oranı	Erkek Öğretim Üyesi Oranı	TOPLAM
%44,95	%55,05	170.561	%39,20	%60,80	84.475
Toplam Üst Düzey		534	4690		11,38

Kaynak: Çalışma Genel Müdürlüğü, 2020.

Tablo 14 incelendiğinde kadınların bürokrasi içerisinde üst düzey karar verici konumlardaki oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bürokraside üst düzey yöneticilerin % 88,62'si erkek, %11,38'i kadındır. Yani 4690 toplam üst düzey çalışanların 534'ü kadın iken 4156'sı erkeklerden oluşmaktadır.

ÜNİVERSİTELERDE KADIN AKADEMİSYENLERİN İSTİHDAMI

Tablo 15: Üniversitelerde Kadın Akademisyenlerin İstihdam Oranları (%)

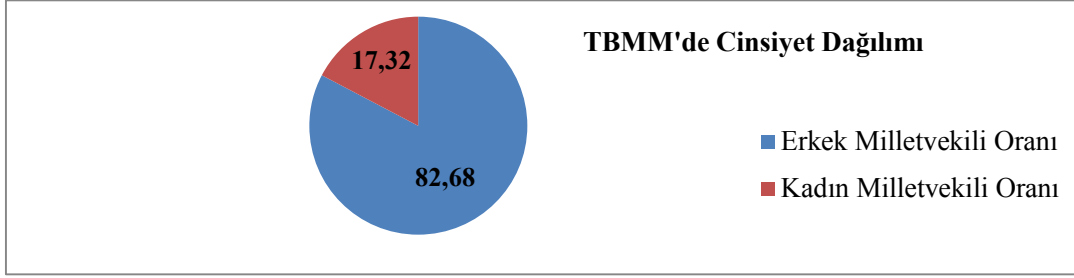
Kaynak: Yükseköğretim Kurulu (YÖK), Ekim 2020.

Tablo 15'i incelediğimizde toplam öğretim elemanlarının %45'i ve toplam öğretim üyesi elemanlarının %39'u kadınlardan oluşmaktadır. Kadın öğretim elemanları erkeklerle oldukça yakın iken öğretim üyesi oranına baktığımızda maalesef erkeklerle oldukça fark bulunmaktadır.

*** İçişleri Bakanlığı Ocak 2020 verisi baz alınmıştır.

TBMM’DE MİLLETVEKİLİ ORANLARI

Tablo 16: Cinsiyete Göre Milletvekili Sayısının Meclisteki Temsil Oranı (%)

Kaynak: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim, Ocak 2020.

Tablo 16’da cinsiyete göre milletvekili sayısının meclisteki temsil oranına baktığımızda %17,32’sinin kadın milletvekillerinden oluştuğu, %82,68’inin ise erkek milletvekillerinden oluştuğu görülmektedir. Kadın ve erkek milletvekili oranını karşılaştırdığımızda arada oldukça büyük bir fark olduğunu görmekteyiz.

Tablo 17: Cumhurbaşkanlığı Kabinesinde Kadınların Temsili

	Toplam Üye Sayısı	Kadın Üye Sayısı	Kadın Oranı (%)
KABİNE ÜYELERİ	17	2	11,76

Kaynak: <https://www.tccb.gov.tr/kabine/>, Ocak 2020.

Tablo 17’yi incelediğimizde Cumhurbaşkanlığı kabinesinde kadınların temsil oranına baktığımızda %11,76 olduğunu görmekteyiz. Toplam 17 üye içerisinde 2 kadın üyenin varlığı ve bunun 15 üyesinin erkeklerden oluştuğu gerçeği ne yazık ki erkek egemen bir siyasetin var olduğunun bir göstergesi niteliğindedir.

Tablo 18: Almanya, İtalya, İsveç ve Türkiye’de Kadın – Erkek İstihdam Oranları (%)

SIKLIK		YILLIK								
DİZİ		İSTİHDAM / NÜFUS ORANI								
YAŞ		15 - 64								
BİRİM		YÜZDE								
ZAMAN		2000	2005	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ÜLKE	CİNSİYET									
ALMANYA	ERKEK	72,9	71,4	76,1	78,1	78,0	78,4	78,9	79,7	80,5
	KADIN	58,1	59,6	66,1	69,5	69,9	70,8	71,5	72,1	72,8
	TÜM KİŞİLER	65,6	65,5	71,2	73,8	74,0	74,7	75,2	75,9	76,7
İTALYA	ERKEK	68,2	69,7	67,5	64,7	65,5	66,5	67,1	67,6	68,0
	KADIN	39,6	45,4	46,1	46,8	47,2	48,1	48,9	49,5	50,1
	TÜM	53,9	57,5	56,8	55,7	56,3	57,2	58,0	58,5	59,0

	KİŞİLER										
İSVEÇ	ERKEK		76,3	76,2	74,5	76,6	77,0	77,5	78,3	78,8	78,8
	KADIN		72,2	71,8	69,7	73,2	74,0	74,8	75,4	75,9	75,4
	TÜM KİŞİLER		74,3	74,0	72,1	74,9	75,5	76,2	76,9	77,4	77,1
TÜRKİYE	ERKEK		71,7	66,9	66,7	69,5	69,8	70,0	70,7	70,9	68,3
	KADIN		26,2	22,3	26,2	29,5	30,5	31,2	32,2	32,9	32,2
	TÜM KİŞİLER		48,9	44,4	46,3	49,5	50,2	50,6	51,5	52,0	50,3

Kaynak: OECD.Stat,2020.

Tablo 18’de gösterilen verilere göre, son 19 yılda Almanya’da 15-64 yaş arası kadın istihdamı %14,7 artış göstermiştir. Erkeklerin %7,6’lık istihdam oranındaki artışla karşılaştırıldığında kadınların oranında iki kat artış olduğu görülmektedir. Kadın istihdamındaki artışın sebeplerinden biri, annelik iznindeki düzenlemelerle ve verilen teşviklerle kadınların daha erken sürede işe dönmelerinin etkisi olduğu düşünülebilir.

İtalya’da kadın istihdamı son 19 yılda %10,5 artış göstermiştir. Erkeklerin oranında ise aralarda yükselmeler ve düşmeler görülmele birlikte 19 yılın sonunda %0,2’lik bir düşüş görülmektedir. Toplam nüfusun istihdam oranıyla karşılaştırıldığında kadın istihdamının toplam nüfusla paralel şekilde artış gösterdiği görülmektedir.

İsveç, tam istihdam hedefi benimseyen refah rejim modelini uygulamalarla hayata geçirmektedir ve tablo 1’de görüldüğü gibi kadın istihdam oranı erkeklerle neredeyse aynı orandadır. Son 19 yılda İsveç’te kadın istihdam oranı %3,2 artarak %75,4’e ulaşmıştır. Toplam nüfusun istihdam oranı 2019 yılında %77,1 iken sadece kadın istihdam oranının %75’lerde, erkek istihdam oranının %78’lerde olması toplum yapısının ve refah rejim modelinin yaptığı düzenlemelerin uyumunu yansıtmaktadır.

Türkiye’de son 19 yılda kadın istihdam oranları %6 artış göstermiştir. Erkek istihdam oranında yıllar arasında dalgalanmalar görülmektedir ve 2000-2019 yılları arasında %3’lük bir düşüş söz konusudur. Toplam nüfusun neredeyse yarısı istihdam alanında yer almaktadır ve kadın istihdam oranları erkek istihdam oranının neredeyse yarısıdır.

Ülkeler arasında bir karşılaştırılma yapıldığında, 2019 yılında en yüksek kadın istihdam oranı İsveç’te görülmektedir. İsveç’e en yakın kadın istihdam oranı Almanya’da görülmektedir. İtalya %20’lik bir fark ile takip ederken, en düşük kadın istihdam oranı Türkiye’de bulunmaktadır. Bunun başlıca nedenlerinden birinin refah rejim modelleri olduğu söylenebilir. Örneğin, İsveç tam istihdam hedefi benimseyen bir refah rejimine sahiptir ve ona göre politikalar yapmaktadır. Almanya, her ne kadar muhafazakâr bir rejime sahip olsa da özellikle 2000 sonrası dönemde yaptığı aile politikalarıyla hem aileyi korumayı hem de kadının istihdamda yer almasını teşvik etmektedir (Metin, 2017).

İtalya Almanya ve İsveç’ten daha düşük kadın istihdam oranına sahip olarak görülse de kendi içerisinde bakıldığında ve toplam nüfusun istihdam oranı ile karşılaştırıldığında kadın istihdamının orantılı olduğu görülmektedir. Karma ve ikili yapıya sahip olan İtalya için, bu oranlar normal olarak görülebilmektedir.

Türkiye, ülkeler arasında en düşük kadın istihdamına sahip ülkedir. Toplam nüfusun yarısı istihdam alanında görülürken, erkek ve kadın oranları arasında iki kattan daha fazla bir oran söz konusudur. Yapılan düzenleme ve politikalara bakıldığında bu oran beklentinin altında görülmektedir. Kadın istihdamını destekleyici politikalar ile istihdam oranları arasında bir dengesizlik söz konusudur.

Tablo 19: Refah Rejimlerine Göre Sektörel Dağılım

SEKTÖRLER/ CİNSİYET		Tarım		İnşaat		Üretim		Hizmetler	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
AB-28 Ülke Toplamı		5.576,00	2.771,10	13.757,20	1.521,30	24.516,10	10.363,70	72.790,80	87.465,10
LİBERAL	Birleşik Krallık	208,9	73,6	1.973,60	277,4	2.095,40	701,9	11.546,80	13.471,80
	İrlanda	70,5	12,3	132,1	7,7	171,4	73,4	763	910,4
MUHAFAZAKÂR	Almanya	320,9	153,9	2.368,30	372,8	5.704,30	2.149,70	12.723,10	16.209,90
	Avusturya	80	60,6	295,5	44,7	510,4	182,2	1.317	1.694,30
	Fransa	470,8	170,8	1.588,30	202	2.219,90	935,2	8.971,40	11.363,20
	Hollanda	107	44,3	358,7	35,8	616,5	180	2.977,80	3.339,60
SOSYAL DEMOKRAT	Danimarka	45,2	12,9	155	14,8	225,1	92,7	1.003,90	1.194,80
	Finlandiya	58,1	23,5	173,6	19	249,2	81	760,4	1.062,10
	İsveç	54,4	17,7	308,4	33,8	375,3	120,2	1.766,20	2.158,70
GÜNEY AVRUPA	İspanya	610,7	187,2	1.108,60	105,3	1.786,70	644,3	6.701,90	7.728,40
	İtalya	588,7	222,1	1.287,40	90,9	3.093,00	1.107,70	7.727,20	8.091,70
	Türkiye	2.548,10	2.188,50	1.889,00	81,7	3.876,10	1.316,40	10.376,80	5.166,70

Kaynak: Eurostat,2019.

Tabloda 19’da görüldüğü üzere Almanya, İsveç, İtalya ve Türkiye’de en yüksek kadın istihdam oranı hizmet sektöründe bulunmaktadır. Almanya, İsveç ve İtalya’da bu oranı üretim yani sanayi sektörü belirlemektedir. İsveç ve Almanya’da kadın istihdamının üçüncü yüksek sektörü inşaat olmaktadır, en düşük oran tarım sektöründedir. İtalya’da sanayi sektörünü tarım sektörü takip etmektedir; inşaat en düşük kadın istihdamının olduğu sektördür. Türkiye’de oran dağılımı biraz daha farklıdır. Türkiye’de kadın istihdam oranının hizmet sektöründen sonra en yüksek olduğu sektör tarım sektörüdür. Tarım sektörünün ardından sanayi sektörü gelmekte;

kadın istihdamının en düşük olduğu oran inşaat sektöründedir. Türkiye'nin diğer ülkelerden farklı bir sıralamaya sahip olmasının nedenlerinden biri sanayi sektöründeki evrimi tamamlayamamış olmasıdır. Başka bir deyişle özellikle Almanya ve İsveç tarımdan sanayiye, sanayiden hizmet sektörüne şeklinde sektörler arası evrim geçirmiş toplumlardır. İtalya "*olgunlaşmamış refah devleti*" olarak adlandırılmasına rağmen hizmet sektörünü sanayi takip eder, tarım en sondadır (Metin ve Özeydin, 2016, s.52). Türkiye'de durumun farklı olmasının sebebi ise, ülkede sanayi gelişmeye başladığında tarımdan tam bir geçiş yaşanmamış olmasıdır. Tarım sektörü ve sanayi sektörü birlikte ilerlerken 1980 sonrası dönemde hizmet sektörünün gelişmesi ile tarım ve sanayi sektörünün evrimini tamamlayamadan hizmet sektörüne bir kaymanın yaşanması bu oranları açıklayabilmektedir. Kadın istihdamının hizmet sektörünün ardından tarım sektöründe yoğunlaşması, tarımda ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların kayıt altına alınmamasından dolayı oranların düşük olduğunun göstergesidir. Yine tarımda mevsimlik işçi olgusu da kadınların kayıtlı istihdam oranında yer almayan yüzü olarak görülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Türkiye özelinde kadın istihdamının görünümü analiz edilmiştir. Çalışmanın temel amacı olan Türkiye'deki kadın istihdamı ve kadınların işgücündeki mevcut durumları, TÜİK verileri kullanılarak bulunmuştur. Öncelikli olarak Türkiye'nin cinsiyet eşitliğinde ülkeler arası kaçıncı sırada yer aldığı bakılmıştır. Bunun neticesinde ekonomik katılım ve fırsat eşitliği kategorisinde maalesef sonlarda yer aldığı bulunmuştur. Yıllar geçtikçe Türkiye'de 15 yaş üstü kadın işsizlik oranında artış gözlenmiştir. Kadınların işgücüne dahil olamama nedenlerine baktığımızda ise çoğunlukla ev işleriyle meşgul olmaları sebebiyle istihdamda yer almadıkları ve işgücüne katılmadıkları saptanmıştır. Kadınların eğitim düzeyi arttıkça işgücüne katılım oranlarında artış gözlenmiştir. Veriler doğrultusunda en çok boşanan kadınların istihdamda yer alması da ekonomik gerekçelere dayandırılabilir. Bu durum toplumun yüklediği rollerin dışına çıkarak çalışma hayatının içinde kendisini bulması ile sonuçlandırılmaktadır. Kadınların akademi ve mecliste temsil oranlarının da erkeklere kıyasla oldukça az olduğu ve bu durumun cinsiyetler arası eşitsizlik yarattığı sonucuna varılmaktadır.

Sanayi Devrimi ile işgücü piyasasına dahil olan kadınlar günümüzde ekonomik, sosyal ve hukuki gelişmeler dahilinde istihdam ve işgücünde önceki yıllara kıyasla daha çok yer alsalar da bu oran maalesef erkek istihdamı ve işgücü ile aynı seviyelere gelememiştir. Çünkü erkekler aileyi geçindirme amaçlı çalışma hayatında yer alırken kadınlar ise daha çok aile bütçesine katkıda bulunma amaçlı çalışma hayatına girmişlerdir. Türkiye'de kadınlar daha çok toplum tarafından kendilerine atfedilen geleneksel roller çerçevesinde öğretmenlik, hemşirelik gibi meslekleri tercih etmişlerdir. Ayrıca kadınların bir kısmı evde çalışarak aile bütçesine katkıda bulunmaktadır. Bu durum ise ne yazık ki kadınların işgücüne katılım oranını düşürmektedir.

Türkiye’de yapılan politikalar ve toplum yapısı arasında bir uyumsuzluk söz konusu olduğu görülmektedir. Özellikle özel sektörde kadının annelik rolü ihtimalinden dolayı işe alımda medeni durumunun göz önüne alınması dahi toplumsal cinsiyet rolünün yoğun bir şekilde yaşandığını göstermektedir. Bu nedenle politika ve düzenleme yapılırken, o toplumun zihniyeti, yapısı, bireylerinin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumları göz önüne alınarak politikalar yapılmalı ve denetimleri sağlanmalıdır. Kadın istihdamını arttırmak adına hem yasal düzenlemelere hem de ek politikalara ihtiyaç vardır. İşsizlik sorununu çözmek adına istihdam politikaları geliştirilmelidir. Kadınların çalışma hayatına katılımları desteklenmeli, yeni istihdam alanları açılmalı, kadın işgücünü arttırıcı örgün ve yaygın eğitim olanakları arttırılmalıdır. Yasalar kapsamında herkesin sosyal güvenlik statüleri ve çalışma koşulları düzenlenerek gerekli önlemler alınmalıdır. Kadınların istihdamda yer almalarında gerekli eğitim politikaları düzenlenmeli ve nitelikli kadın işgücü yetiştirmeye odaklanılmalıdır.

Kaynakça

- Altan, Ş ve Ersöz A. (1994). Kadının Çifte Yükümlülüğü, Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Bülteni, Sayı: 2, s. 32.
- Arabacı, İ. B. ve Korkmaz, C. (2010) “Kadınların Eğitimsel Olanaklardan Yararlanmalarında Bölgesel Eşitsizlikler (Marmara ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri Örneği)”, 21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar/Değişim ve Güçlenme, Uluslararası Multidisipliner Kadın Kongresi Bildiri Kitabı, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayını Cilt 3: 475-481, İzmir.
- Bozkaya, G. (2013). Kadınların İşgücüne Katılımını Belirleyen Faktörler: Türkiye Üzerine Bir Analiz. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (5): 69-89.
- Çakır Hanbay, E. (2011) “Kadın İstihdamında Yerel Yönetimlerin Rolü, Görevleri ve Sorun Alanları”, Tepav, Kadın Emeği Konferansı, Kadın İstihdamı ve Sorun Alanları, 3 Mayıs 2011, Ankara.
- Çalışma Genel Müdürlüğü, (2020). <https://ailevecalisma.gov.tr/cgm/istatistikler/> Erişim Tarihi:15.01.2021.
- Demir, G. (1991). Çalışan Kadınlarda Rol Çatışmaları, Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyoloji Ana Bilim Dalı.
- Ersöz G. A. (1993). Yönetici Kadınların ve Eşlerinin Ev İçi İş Bölümü Konusundaki Tutum Ve Davranışlarına İlişkin Sosyolojik Bir Araştırma. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, s. 42.
- Hobsbawm, E. J. (2003). Sanayi ve İmparatorluk (Çev: Abdullah Ersoy) Ankara: İkinci Basım, Dost Kitabevi Yayınları.
- Hotar, N. (2011). Ekonomik Toplumsal Kalkınma ve Kadın İstihdamı”, *Türk-İş Dergisi*, Sayı: 392, Ankara, s. 84-86.
- İğde, G. (2011). “Avrupa Birliği’nde İş ve Aile Yaşamını Uyumlaştırma Politikaları: İspanya ve Türkiye Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karabıyık, İ. (2012). Türkiye’de Çalışma Hayatında Kadın İstihdamı. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 32 (1): 231-260.
- Kocack, F ve Gökçaya, V. B. (2005). Türkiye’de Çalışan Kadınlar ve Sorunları, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 6(1): 195, 196, 201.

- Koray, M., Demirbilek, S. ve Demirbilek, T. (2000). Gıda İşkolunda Çalışan Kadınların Koşulları ve Geleceği, Ankara:T.C. Başbakanlık Ksgm, s. 214-215.
- Metin, B. (2017). İş ve Aile Yaşamının Uyumlaştırılmasına Yönelik Politikalar Ve Kadın İstihdamı: İsveç, Almanya ve Birleşik Krallık Örnekleri. *Tisk Akademi*, 12(23): 18-49.
- Metin, B. ve Özaydın, M. (2016). *Çalışma ve Refah*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Oecd / Kadın İstihdam Oranları, (<https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=64196#>) Erişim Tarihi: 15.01.2021.
- Özdemir, Z., Yalman, Noyan, İ. ve Bayrakdar, S. (2012). Kadın İstihdamı Ve Ekonomik Kalkınma: Geçiş Ekonomileri Örneği, International Conference On Eurasianeconomies 11-13 October, Almaty- Kazakhstan.
- Pınar, F. (2008). Barbara Frischmuth'ta Çalışan Kadının Sorunları ve Kültürel İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tüik, İşgücü İstatistikleri, Ekim 2020. <http://www.tuik.gov.tr>.
- Tüik, İşgücü İstatistikleri, 2019. <http://www.tuik.gov.tr>.
- Tüik, Hanehalkı İşgücü Araştırması, 2014-2019. (<http://www.tuik.gov.tr>)
- World Economic Forum, (2020). Global Gender Gap Reports. (http://www3.weforum.org/docs/wef_gggr_2020.pdf) Erişim Tarihi:10.01.2021.
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2020). *Birim Grubu İsmine Göre Öğretim Elemanı Sayıları Raporu*. (<https://İstatistik.Yok.Gov.Tr/> Erişim Tarihi: 10.01.2021)
- <https://www.tccb.gov.tr/kabine/>, Ocak 2020.
- https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim, Ocak 2020.